

Uit stilte en strijd

C.S. Adama van Scheltema

bron

C.S. Adama van Scheltema, *Uit stilte en strijd*. W.L. & J. Brusse, Rotterdam 1909

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/adam003uits01_01/colofon.php

© 2015 dbnl

The logo for the Dutch Bibliography (dbnl) consists of the lowercase letters 'dbnl' in a blue, sans-serif font. The letter 'd' is stylized with a small hook at the top.

I. Het kinderlied.

Mijn ziel is oud,
Mijn hart is jong -
O hart onthoud
Het lied dat 'k zong!

Dat zoet geluid
Van 't kinderlied
- Al is het uit -
Vergeet ik niet.

Het leven droeg
Dat speelgoed heen -
Al wat het vroeg
Gaf 'k een voor een.

Het laatste ging
Mijn speelgenoot -
Zoo gaat elk ding,
Zoo wordt men groot.

O vriend herhaal
Wat ik toen zong,
Keer nog eenmaal
En maak mij jong!

Zeg mij dat lied
Weer, woord voor woord -
Dat geen het ziet,
Dat geen het hoort.

Ik die 't weleer
Zoo zingen kon - -
Ik weet niet meer
Hoe het begon!

II. De stilte.

Min de stilte in uw wezen,
 Zoek de stilte die bezielt,
Zij die alle stilte vreezen
Hebben nooit hun hart gelezen,
 Hebben nooit geknield.

Draag uw kleine levenszegen
 Naar het droomenlooze land,
Lijk de golve' heur oogst bewegen,
Tot zij zachtjes breken tegen
 Het doodstille strand.

Zie den boom de paden tooien
 Rondom zijnen stillen voet,
Laat uw ziel zich zoo ontplooiën
En haar bloemen om zich strooien
 Uit een vroom gemoed.

Leer u aan de stilte laven -
 Waar het leven u geleidt:
Zij is uwe veilge haven,
Want zij is de groote gave
 Van de eeuwigheid.

Sluit de stilte in uw gaarde,
Wees in haar gelukkig kind:
Al wie ze aan haar schoot vergaarde -
Alle zaligen op aarde
Hebben haar bemind.

III.**Weemoed.**

Wat is 't nog dat mijn hart behoeft?
Wat is dit wonderlijk verdriet -
Ik voel mij doof en diep bedroefd,
En zit en zie - en weet het niet.

Wat is het dat mij zwijgen doet,
Hoe is mijn gansche lichaam stom -
Is 't leven slecht - is 't leven goed -
Of niet - of wel - waarom - waarom -?

Wat is 't dat 'k weet - en wat of wie
Dat ik verloor of dat ik won -
Ik weet het niet, en zit en zie - -
En in mijn handen ligt de zon.

IV. De vogeltjes.

Ik heb een vogeltje gezien: -
Het was geen watersnippie
Maar een verkouwen kippie,
Ze had kroost als gele godjes
Van eier-donzen dotjes, -
Toen kwam de baas, die zocht ze
En nam ze en verkocht ze;
Zij keek eens schuins naar boven
En wou 't eerst niet gelooven -
Toen lei er kale kontje
Een eitje met een strontje! -
Toen kwam de baas, die zocht et
En nam et en verkocht et;
Dat kon ze niet verkroppen
En pikte in kippekoppen -
Toen dee ze een kleinigheidje:
Het was weer 'n kippeneitje, -
Toen kwam de baas, die zocht et
En nam et en verkocht et;
En eindelijk werd ze vetgemest,
Geplukt, geroosterd - en de rest! -
Ze had wel een aasje
Van Jan-Piet-en-Klaasje!

Ik heb een vogeltje gezien: -
Lorretje kaporetje kapoe,
Het was geen kaketoë
Maar 't was een papegaaitje,
Een papegaaien-gaaitje;
Het was een roze wijfje
Met veertjes aan der lijfje,
Het was de baas zijn liefje
Zijn harte- en duitendiefje;
En was de baas afwezig
Dan hield ze zich wel bezig,
Want ieder amuseerde 'er
Die kleine schuinsmarcheerder!
En kreeg de lieve lorre
Dan van den baas es knorre,
Dan zat ze stil in 't kooitje
En zocht een vogelvlooitje,
Dan keek ze heel aandoenlijk -
Maar toch niet erg fatsoenlijk;
En toen 'k eens zei: 'dag lachebek!
Toen riep ze plotseling: 'verrek!' -
Ze leek wel een beetje
Op een mainteneetje!

Ik heb een vogeltje gezien: -
De gele pronkkanarie
Van tante Bim Bombarie;
Zij stond op 't guéridonnetje
Van tante's lief salonnetje,
En 's avonds mocht ze mede
Naar tante's legerstede,
Daar hing ze in haar hoekje,
Bedeckt door tante's doekje;
Het beestje heette Grietje -
Doch 'Grietje' had geen 'Pietje'
En Grietje, 't gele guitje,
Zat nooit in 't huwlijksschuitje,
Maar tante zei: dat dee ze
Voor het fatsoen - dat zee ze;
Toch zong het 'pinkie! pinkie!'
Nog mooier dan een vinkie,
Maar 's winters zong het weinig,
Dan leek het wat chagrijnig;
En iedre dag bad tante weer:
'Bewaar mijn Grietje Lieve-heer!' -
Het dee me denken an 't gezichie
Van mijn ongehuwde nichie!

Ik heb een vogeltje gezien: -
Het was een plechtig uiltje,
Een heilige op een zuiltje;
Het had wel wat van tante
Met kiespijn en bouffante,
Maar in zijn platte facie
Had hij toch veel meer statie,
Al keek ie soms wat druilig -
Maar dat is speciaal uilig;
Een paar brutale musschen
Die name' et dier der tusschen,
Die vroegen of ie echt was
En of ie wel terecht was -
Doch 't adellijke diertje
Keek enkel door een kiertje;
Maar 's avonds was de rakker
Wel wis en weergaasch wakker:
Dan kneep die ouwe jonker
De muisies in het donker;
En als ie dood is altemet
Dan wordt ie prachtig opgezet! -
Het lieve diertje leek wel 'n ziertje
Op een zalig renteniertje!

Ik heb een vogeltje gezien: -
Een heel bijzonder beesje,
De oppasser noemde em 'Keesje',
Maar 't was eig'lijk een arend;
Hij zat op 'n stokje starend
Te kijken naar zijn vlerken -
Daaraan kon je wel merken
Dat hij geen plaats gekregen
Had om zich te bewegen;
Er lag een paardelapje -
Dat leek een lekker hapje,
Maar 't beest scheen niet tevreden,
Al had ie hier beneden
Toch lang genoeg gezeten
Om 't vliegen te vergeten;
Toen hupte ie van zijn stokje
Naar achter in zijn hokje,
En om dat gekke stappen
Moest ieder ginnegappen -
Maar 't dier dee even doof als stom
En keek niet eens es effen om! -
Het leek op somm'ge menschen
Die de heele boel verwenschen!

V. Muziek.

Als 't avond is, avond aan 't strand en de zee,
 En de hemel aan flarden van goud en van zwart,
 En de dreunende golven beschuimen het strand,
 En de vlokken die beven en rollen en rillen,
 En het duin is verlaten en eindloos alleen,
 En ik luister verrukt naar de ruischende zee -
 Dan waait soms uit de golven
 Een diepe muziek.

Als 't avond is, avond aan 't strand en de zee,
 En de duistere hemel bewoekert het Oosten,
 En daaronder bukt zich de donkere wereld,
 En daarin verdwijnen de toppe' en de torens,
 En daarachter leven de leelijke steden,
 En de mensche' en hun witte gezichten -
 Dan rijst vaak uit die verten
 Een vlucht van muziek.

Als 't avond is, avond aan 't strand en de zee,
 En de nacht weekt mij at van de schamele aarde,
 En beflugelt mijn ziel als een donkere vogel,
 Dan wil ik grijpe' al de sterre' en de stede' en de golven,
 En dan luidt mijn lijf als een klok op de duinen,
 En dan wil ik leven en kussen en zingen en zingen -
 En dan gilt door mijn hart
 Een wilde muziek!

VI.**Wij zoeken 't ver.**

Wij zoeken 't ver: -

'Ik zoek het zuiver schoone beeld,
Dat kan verzoenen met dit leven,
De vreemde vlinder, die daar speelt,
Draagt 't op zijn vleugelen geschreven -
Doch als 'k mijn handen om hem sluit
Wisch ik die teere teekens uit!'

“Gij volgt vergeefs wat immer vliedt
En houdt den schoonen schijn voor 't wezen,
Door eigen onrust ziet gij niet
Dat op zijn vleugels staat te lezen:
Mijn beeld bloeit immer aan uw zij,
Gij gaat mij blindelings voorbij!”

Wij zoeken 't ver: -

'Ik zoek de zegenrijke vrucht
Van wijsheid en volkomen weten,
Ik zoek de sterren van de lucht
En alle hemelen te meten -
Maar ach, hoe hooger of ik stijg,
Hoe meer of ik naar adem hijg!'

“Gij zoekt te zien wat niemand kent,
 Wilt gij nog meer zien dan uw oogen,
 Zoo streeft gij uit uw element
 En zwijmt gij als een visch op 't droge:
 Slechts die zich uit zichzelf wenscht
 Voelt zich en zijne ziel begrensd!”

Wij zoeken 't ver: -

‘Ik zoek de liefde en dien gloed,
 Die altijd brandt en nooit beschadigt,
 De diepe bron, die immer zoet,
 Toch immerweer mijn dorst verzadigt -
 Maar ach, van elke nieuwe min
 Proef ik het einde in 't begin!’

“Gij zoekt - en elk gevonden hart
 Verliest gij reeds bij het ontvangen,
 Omdat ge, in eigenmin verward,
 Slechts liefde voelt voor uw verlangen:
 De liefde, die gij 't leven vraagt,
 Bloeit in het hart dat ge in u draagt!”

Wij zoeken 't ver: -

Wij zoeken een gedroomd gelaat
 In 't driftig leven te bereiken -
 't Geluk, dat immer vóór ons gaat
 En immer verder schijnt te wijken,
 En tusschen stage vrees en hoop
 Gaat onze rustelooze loop;

Wij zoeken en vergaren 't goud,
Dat we immer de' andren dag zien blinken,
Om eindelijk, afgeteld en oud,
Op onze schatten neer te zinken:
Wij blinden - ook het kleinste stuk
Droeg toch den beeld'naar van 't geluk!

VII.**Mijmering.**

t Wordt stil - en als een stille droom
Komt de avond om mij heen, -
En zachtjes ga ik droomend aan
De weefstoel van 't verleên.

En zachtjes tel 'k de dagen weer
Die door mijn vingers gleên -
En droomend zie 'k het dampend dal
Door de avondschemer heen.

Daar is dezelfde heuvel waar
De zon vroeger verdween -
Daar zijn dezelfde dingen nog
Waarop zij vroeger scheen.

Dezelfde boome' en pade' - iets is
Toch anders dan voorheen -
Zij waren stiller - vreemder - of
Veranderde ik alleen?

Daar liep ik - en daar lag ik toen -
Daar klom ik overheen -
Het lijkt zoolang - zoolang al - en
't Is toch niet lang geleên.

En langzaam, om mijn droomend hoofd,
Komen twee armen heen -
En 'k droom - en 'k waak - en ach, ik weet
Niet of ik lach of ween.

En peinzend zie ik haar gelaat,
Dat buigt over mij heen -
En 'k zie haar aan, en weifel nog -
Ben ik niet meer alleen -?

VIII.**Droomen.**

Mijn droomen in den laten morgen waren
Als scheuren door Japansche zachte prenten,
Waar stroomen liefde doorgelopen waren
Tot milde golven van Japansche zeeën,
Waar vrome eilande' in gelegen waren,
Als platte bladen in gebedenboeken
Van glad geschilderd goud.

Mijn droomen in den laten morgen waren
Als wijze boeken van Japansche teekens,
Die als Japansche kinderlachjes waren,
Van kindertjes die door de bladen kropen
En met een zonnestraal aan 't spelen waren,
Waarvan de slierten door de boeken draaiden
Als staarten rimplend goud.

Mijn droomen in den laten morgen waren
Als staarten van gekrulde lieve draken,
Die van de vazen afgegleden waren
En edel speelden in de diepe schotels,
Waarin hun oogen neergezonken waren
En zwijgend blanke' als vriendelijke droppels
Van zacht gesmolten goud.

Mijn droomen in den laten morgen waren
 Als druppelen in goudgelakte doozen,
 Die alle in en om elkander waren,
 En één der droppels rolde door de gaten,
 Die toch niet in de dichte doozen waren,
 Tot hij in nevel uit elkander spatte
 Van fijn gepoeierd goud.

Mijn droomen in den laten morgen waren
 Als tooverdoozen met Japansche waaiers,
 Die fladderden alsof ze vlinders waren,
 En telkens zag ik zachte prachtigheden,
 Die telkens ook weer dichtgevouwen waren
 En leken op een land vol bloemenheuvels
 Van opgezwollen goud.

Mijn droomen in den laten morgen waren
 Als heuvelen van wonderlijke wolken,
 Die mollig door de zon beschenen waren
 En waarop plechtig stille goden zaten,
 Die peinsden of ze dood of levend waren
 En staarden op hun heilig ronde buiken
 Van zwart beschimmeld goud.

Mijn droomen in den laten morgen waren
 Opeens als lichten in de zon verdwenen -
 Maar even voelde ik of ze waarheid waren,
 En of ik hier verkeerd waar' op de wereld,
 En hier maar uit de lucht gevallen ware,
 En levend op de aarde lag begraven
 Als zoo een god van goud -!

IX.**De dralers.**

Het welig licht was afgekomen
En lei zich aan de kim te rust,
De groote zee begon te droomen
En spoelde heur rozeroode zoomen
Over de stil vergulde kust.

Wij vulden met ons beider leven
De dommelige avondlucht,
Tot wij verwonderd staren bleven -
Een stip kwam naar ons heengedreven -
Een nevelige vogelvlucht.

De lucht hing vol van purpre vegen -
Wij voelden ons zoo vreemd te moe,
Was het een vlucht? - wij hoopte' en zwegen -
Wij meenden ze te zien bewegen -
Zij kwamen langzaam naar ons toe.

De hemel begon uit te dooven -
Met open lippen wachtten wij,
En zagen weifelend naar boven,
En bleve' en wilden nog gelooven -
Zij kwamen langzaam naderbij.

Er lag al zilver op de baren -
Verlangend hielden wij de wacht,
En bleven in den hemel staren - -
Tot er alleen maar sterren waren,
En om ons heen de stille nacht.

Toen rezen wij in 't kille duister,
En daalden naar de zee omlaag -
En voor de golven en heur luister,
En bij heur eeuwige gefluister
Zweeg in ons menschenhart een vraag. - -

X.**1 Mei.**

Kom vriend met uw jonge vrouw!
Met uw liefdevol hartelijke vrouw,
Met uw al zoo zorgende vrouw -
Welkom! welkom is zij
Den eersten Mei!

Kom vriend met uw zoon, uw kind!
Met uw jonge, al verstandige kind,
Met uw o! eenmaal gelukkiger kind -
Welkom! welkom is hij
Den eersten Mei!

Kom vriend met uw kloppende hart!
Met uw duldend maar dappere hart,
Wij roepen uw hoopvolle hart
Welkom in onze rij
Den eersten Mei!

Wij allen behoeven elkaar!
Wij winnen slechts met elkaar -
Helpen, helpen wij dan elkaar -
Maken we elkander vrij
Den eersten Mei!

Ons is immers deez' dag!
Ons is deez' bloeiende dag!
Als eenmaal der dagen dag -
Die vindt ons zij aan zij
Den eersten Mei!

Aan óns is de komende tijd!
Ons, óns is de nieuwe tijd!
O! heerlijk toekomstige tijd
Wij voele' u nabij
Den eersten Mei!

Want wij zijn de grooten der aard!
Wij zijn de werkers der aard!
Wij zijn de winners der aard!
Dat zijn wij állen - wij
Den eersten Mei!

XI.**In 't zomerpension.**

In het hokje op de zolder
 Van 't pension vol kleine hokjes
 Lag ik op het krakend bedje,
 En in 't hokje naast mijn hokje
 Lagen jongetjes te praten -
 En ik luisterde nieuwsgierig, -
 Zoo precies kon ik ook praten - -
 Pijnlijk, dat dat niet meer kan!

Door het open zolderraampje
 Van het klein gehoorig hokje
 Scheen de stille maan naar binnen
 Op mijn deftige demietje -
 'Zeg! weet jij wat *ja* in 't Fransch is?'
 'Ja is in het Fransch *oui!*'
 Oui monsieur! - dat leerde ik ook zoo! - -
 Pijnlijk - nou ben 'k zelf 'monsieur'!

Voor het raampje van mijn hokje
 Zat een krekeltje te piepen,
 En de maan hing stil te schijnen
 Op mijn glanzende manchetten -
 'Zeg! 'k moet al weer gauw naar school toe!'
 'Ja jong! - och dat zal wel wennen.'
 Ah! dat dacht ik ook zoo vroeger! - -
 Pijnlijk - ik ben nooit gewend!

En de maan scheen in mijn hokje,
Op de kleine beddetafel,
En het snoezige portretje -
En mijn briefje - aan 't portretje -
‘Zeg! vin jij juf ook zoo'n schepsel?’
‘Alle juffen vin ik spoken!’
Ja - dat vond ik ook precies zoo - -
Pijnlijk - dat vind 'k nou niet meer!

En die krekkel bleef maar piepen,
En de maan naar binnen kijken,
Naar de stille witte waschkom
En naar 't potje - met permissie -
En de joggies ginnegapten -
En ze smoesda' een stiekem grapje -
O! dat dee 'k eens net als zullie - -
Pijnlijk is dat alles toch!

XII.**Het geluk.**

'Quadripedante putrem sonitu quatit ungula campum'.

Hoor daar holt een paard in 't wild,
 Hoor die doffe paardenhoeven,
 Hoor de grond die dreunt en drilt
 Door het klotsen van zijn kloeven -
 Zoek hem, zoek hem allerwegen!
 Houd hem tegen, houd hem tegen!
 Hoela hoela hoela beest -
 Wie is dan je baas geweest!

Zie dat schimmelwitte paard,
 Zie die oogen als 't geflonker
 Van de starren, en die staart
 Als een witte pluim in 't donker -
 Houd hem, houd hem, ga hem vangen!
 Ga hem aan zijn haren hangen!
 Hoela hoela hoela beest -
 Wie die witte paarden vreest!

Grijp hem met je handen, houd
Je aan zijn wapperende manen,
Zie hij vliegt door 't zwarte woud
Als de wilde witte zwanen -
En de donker booze boomen
Varen ruischend uit hun droomen!
Hoela hoela hoela beest -
Zij die wagen winnen 't meest!

Houd nu, houd hem bij zijn kop
Om hem op zijn hals te zwaaien -
Hoela! - 'k zit er bovenop!
En zijn blanke manen waaien
Als een bos van witte slingers
Om mijn mond en bleeke vingers!
Hoela hoela hoela beest -
Ben je levend of een geest!

O die drift, die wilde draf -
Hoela! - houd hem aan zijn haren!
Hoela - ho! ik val er af!
In de zachte zwarte blaren -
O ik voel me in 't donker rollen
En den schimmel verder hollen!
Hoela hoela hoela beest -
'k Ben er bovenop geweest!

Voort weer, voort! het duister wast, -
En ik slinger om hem henen -
Hoela ho! - en 'k zit weer vast
Op zijn witte tooverbeenen -
 En ik voel zijn warme schonken
 En wij draven vreugdedronken!
 Hoela hoela hoela beest -
 Draag mij waar mijn hart geneest!

Draag mij over heg en steg -
Draag mij, draag mij, breng mij verre
Van de woeste wereld weg
Naar de witte lichte sterren -
 Draag mij van de zwarte paden
 Naar die stralende genade!
 Hoela hoela hoela beest -
 Draag mij naar dat zalig feest!

XIII.**De echo van het jaar der armen.**

Wat bracht het oude jaar in deze bittre tijden,
Wat brachten de uren ons, die thans in 't duister glijden?
- lijden!

Wat neemt het van ons mee naar zijne bleeke kimmen,
Wat laat het ons aan hoop en schoone hersenschimmen?
- schimmen!

Wat bracht dat donker jaar dan hongerige dagen,
Wat leerde 't harde lot dan hulpeloos verdragen?
- dragen!

Oud jaar, gij kondt ons niet van 't slavenjuk bevrijden -
Wat kunnen wij, die leve' om met den dood te strijden?
- strijden!

Waarmee, waarmee strijdt hij, die 't brood eet der genade,
Die zwijgend dankt en knielt bij hünne euvel daden?
- daden!

Wat werden zij dan die een vlammend beeld naselden,
Tot ze eindelijk dood en zwart in 't vuur vooroverhielden?
- helden!

Ach, dat met de uren ook ons kloppend hart voleindig!
De strijd van mensch met mensch - is hij dan niet oneindig?
- eindig!

Wij zinken als de sneeuw, als name- en nutteloozen -
Wat bloeit nog op deez' aard, waar 't alles ligt bevrozen?
- rozen!

O wat voor kracht zal ooit tot zulke lente stijgen!
Oud jaar, nu strijdensmoe wij luistren naar uw hijgen?
- uw eigen!

Welaan broeders ten strijd! - wij steune' en sterke' elkandren -
Ach, wie zien eens de tijde' in lichter tijd verandren?
- andren!

Welaan broeders vooruit! - ons wachten sterke wallen -
Helaas, wie zullen vóór de zege zijn gevallen?
- allen!

Broeders het jaar is dood - de tijd wischt onze namen -
Maar jaar en dag en tijd bouwen wij toch tezamen!
- amen!

XIV.

Stervend meisje.

Kind van wonden,
Dat één stonde
Nog als bleeke sterre beeft,
Voor wier luister
's Werelds duister
Geenen nacht meer olie heeft;

Kind van vreezen,
Teeder wezen,
Kind van louter liefde en leed,
Wier geflonker
Uit den donker
In dit droeve dagen gleed;

Kind van zorgen,
Met den morgen
Van uw leven 't leven moe,
Gaan uw oogen
Als de hooge
Bleek geworden sterren toe.

XV.**De beukenhaag.**

Langs de' uitgetreden duistren weg
Bouwt, om de tuinen te versperren,
De oude ruige beukenheg
Haar zwarten wal tegen de sterren, -
 Het dorre hout ruischt in den nacht
 Als eene eindelooze klacht.

Van onder kaal en afgetrapt,
Vol puisten aan haar arme stammen,
Is zij aan alle kant gekapt
En wuift geen tak meer uit haar kammen, -
 Van buiten is zij gladgesnoeid,
 Van binnen is zij kromgegroeid.

Maar in de stoppelen verward,
In al haar kronkelhout verholen,
Hangt, als een eenzaam donker hart,
Nog een verlaten nest verscholen, -
 Daar zat een mooien lentedag
 Een liedje in, dat niemand zag.

En elken Mei keert haar geloof
Terug aan 't eeuwig groene leven,
En vol van bloot en teeder loof
Staat zij weer in de zon te beven, -
Doch kiemt en geurt en wuift zij weer,
De tuinman snoeit en snijdt haar neer.

Zoo staan zij eender allemaal,
Geknipt, gekapt en afgeschoren -
En toch is elke stronk eenmaal
Uit eenen beukeboom geboren, -
En geen van hen wordt immer groot,
En geen van hen gaat immer dood.

En ginder staat het zwart en zwaar
Kasteel van duizend duistre twijgen,
Staat de oude trotsche beukelaar
Alleen in 't starrenlicht te zwijgen, -
Zijn machtig mateloos gevaart
Droomt van den hemel en de aard. -

Wij groeien op een slechten grond
Met onze machteloze wenschen - -
O haag wij zijn als gij gewond,
Geknotte en geschonden menschen!
Een donkre wal staan we in den nacht,
En door ons hart huivert het zacht.

XVI.**Het kwartier.**

Toen viel een gat in mijn droom
En een koele klok sloeg het kwartier
Door den zwijgenden nakenden nacht,
En ik voelde mijn oogen wijd open -
Die zagen stil
In den nacht.

Maar ik lag in een doodstille kuil
En ik keek in het donker heelal
Verwonderd en wakker naar het geluid
Van het eenzame koele kwartier -
Dat al zweeg
In den nacht.

En toen opeens, dwars door het duister,
Zag ik het werkelijke leven
En voelde ik duidelijk de tijd -
Die spoelde voorbij - en vervloot -
Met mijn jeugd - met mijn jeugd -
In den nacht!

XVII.**Beschouwingen over de natuur en den mensch.**

Curieus is 't toch, dat de natuur
Al wat de menschen hier bederven
Met hare vriendelijke verven
Wel weer terecht brengt - op den duur!

Een paviljoentje, of andre taart -
Een kleerenmagazijn bijvoorbeeld,
Is nog maar niet voorgoed veroordeeld,
Maar wordt juist mettertijd wat waard.

Ja zelfs een standbeeld in ons land
- Iets op zichzelf betreuenswaardigs -
Krijgt op den duur toch wel iets aardigs,
Ja: wordt iets liefs - langzamerhand.

Alleen de menschen in persoon,
Met hunne smaken en vermaken,
Hooren tot de verloren zaken: -
Die vallen tè veel uit den toon!

De man is 't leelijkste produkt,
Gekleed als op de modeplaten
- De andren dan nog daargelaten -
Is hij toch wel het meest mislukt!

Ook aan de vrouwen - van fatsoen
 - De onfatsoenlijke uitgezonderd,
 Die geen fatsoenlijk mensch bewondert -
 Kan de natuur niet veel meer doen: -

Zij hebben wat van Eva beet,
 Maar schijnen van 't oorspronkelijke
 Toch wel wat héél ver af te wijken -
 Behalve dan, soms, uitgekleeed.

Eerst als de mensch is heengegaan,
 Aan 't einde van zijn leelijk liedje
 En sluimert onder een margrietje,
 Doet hij wat aangenamer aan.

Tenzij er, ter gedachtenis,
 'n Portretje in een glazen doosje,
 Een engeltje, of een kralen roosje,
 Of zoo een 'monumentje' is.

 Ach - werd de mensch maar eindelijk wijs
 En stoorde hij zich aan geen praatjes,
 Dan kwam hij - met wat vijgeblaadjes -
 Wel weer terug in 't paradijs!

XVIII.**De avondwolken.**

Toen zag ik uit in den avond
En keek in den wuivenden hemel,
Zooals een plant in den avond
Alleen op een zonnigen heuvel,
Zooals een zwijgende vogel,
Die rust op een eenzamen heuvel
Onder de varende wolken
Van den eindeloos drijvenden hemel
Van blauw en van goud, - en de wolken
Dreven als zachte gestalten,
 Als teedere vreemde gestalten -
 Zooals de zoete gestalten
 Van wat ik mij droomde,
 Van wat ik verwachtte,
 Van wat ik eens hoopte -
 Maar nimmer had!

Toen steeg het licht van den avond
Verre in den eindloozen hemel,
Zooals een vlam van den avond
Drijft om een eenzamen heuvel,
Zooals een stralende vogel -

En alle, als een brandende heuvel,
Zwollen de vlammeende wolken
En bestegen den zwijgenden hemel
Van blauw en van goud, - en de wolken
Dreven als groote gevaarten,
Als vlammeende vreemde gevaarten -
Zooals de gouden gevaarten
Van wat ik beminde,
Van wat ik verlangde,
Van wat ik begeerde -
Maar nimmer had!

Toen zonk de zwijgende avond
Om me, als een mist uit den hemel,
Als om een boom zonk de avond,
Als om een duisteren heuvel,
Als om een donkeren vogel,
Als om een graf op een heuvel -
Zoo zonk de nacht uit de wolken
En zeeg de verduisterde hemel
Rondom mij heen, - en de wolken
Dreven als vage gedaanten,
Als vluchtende vreemde gedaanten -
Zooals de bleeke gedaanten
Van wat ik beklagde,
Van wat ik betreurde,
Van wat ik beweende -
Maar nimmer had!

XIX.**De vuurtoren.**

Schets van ontwaken.

Ik ben wakker aan 't worden als een toren aan zee -
 De liefelijke lamp van mijn droomen
 Verbleekt in den weifelenden dag.

Vannacht hebben beelden van licht
 Gedraaid door een duistere wereld
 Over de grillige zee.

Nu sta ik pal in de lucht
 Met roode en witte strepen
 Als een visschersjong in een trui.

En de wind waait door mijn hoofd
 En door mijn doorzichtige oogen
 Als door een glazen lantaren.

Dichtbij klotsen de golven
 Van het frissche schuimige leven -

Zie het is dag -! -

XX.**Waakt op proletaren!**

Het is lente geworden - waakt op proletaren!
Wekt elkaar voor het teedere feest van den Mei,
En herstelt en hertelt en verzamelt uw scharen -
Weer een jaar van den oorlog op aarde is voorbij.

Weer een jaar is de strijd tusschen menschen gestreden,
Weer een winter van jammer en leed is volbracht,
En weer komt onze stoet langs de wegen geschreden
Als een donkere vlek op de aarde - die lacht.

Zie die lacht! en met al hare bloeiende toppen,
Vol van geurende zomerbeloften, opzwelt
Tot een ruiker van duizend ontelbare knoppen -
En wij hebben de hoofde' en de harten geteld! -

Hoe vaak keert nog die lente voor ons proletaren,
Hoe vaak gaat zij voorbij aan ons zonneloos hart -
Tot hoe lang neemt de greep van een groep tollenaars
Ons het loon van den arbeid - de vrucht onzer smart?

Wanneer zullen die vaandels het lentefeest vieren,
Niet verstrooid hier en ginds, als een bloem in de wei,
Maar vereend tot een leger van roode banieren,
Naast elkaar - als een land roode tulpen in Mei?

Wanneer bloeien ook òns al de doornige hagen,
Wanneer komt ook voor òns eenmaal de lentedag,
Die ons niet meer een kruis op de schouders ziet dragen,
Maar een bloeiende twijg - en een bloedroode vlag! -

O hij wacht ons, hij wenkt ons - waakt op proletaren!
Want het is onze adem die die lente wekt,
Want het is onze schoot die die lente zal baren
En ons hart waaruit ze eenmaal haar levenskracht trekt!

O hij komt, want hem draagt ge in uw hoopvolle handen,
Hij ontbloeit aan uw lichaam, hij bot uit uw bloed -
De dag dien we als een vuur in ons oog voelen branden,
Die de duistere verte verlicht met zijn gloed.

't Is de dag die met iedere lente ons nadert,
't Is de dag der bevrijding - de dag van den Mei -
't Is de dag die gansch 't volk om ons vaandel vergadert -
O zij allen - zij allen - en niet alleen wij! -

Het is lente geworden - waakt op proletaren!
Wij zijn nog maar een zwerfende stem in de lucht,
Wij zijn nog maar de gidsen en de martelaren,
Wier gebeent' die toekomstige lente bevrucht.

Maar gelijk elke lente al haar glanzende loover,
Al haar weelde opbouwt uit het schamele zaad
En zich breidt als een bloeiende zegening over
Al het oude, dat rot en vervalt en vergaat, -

Zoo groeit eens op dit dor en ellendig verleden,
Als de dag uit het duister, als 't koren uit kaf,
Een onkenbare wereld vol liefelijkheden - -
Kameraden eens bloesemt die lente om ons graf!

XXI**Inkeer.**

Wat leelijk heel die heide,
Wat leelijk doet dat veld,
Wat triest dat geen van beide
Mij meer iets moois vertelt.

Elk bloempje aan die wegen
Leek eens een mooi verhaal -
Nu drupt het in de regen
En zwijgt het allemaal.

'k Loop in herinneringen
Als een wanhopig kind,
Dat ziet de oude dingen
En de oude weg niet vindt.

Maar hebben zich mijn zinnen
In schoone schijn verward -
Zij zien verbaasd naar binnen
In 't eigen menschenhart: -

En langzaam gaan mijn oogen
Naar dieper beeltenis -
Ontdekken zij de logen
Van wat daarbuiten is?

XXII.**Antwoord.**

Ach kind: waarheid en leugen
Zijn altijd wat verward,
Want geen van beide deugen
Ze alleen voor 'n menschenhart.

Weef tussche' uw hart en 't leven
Het kleed van schoone schijn -
De bloemen daar geweven
Zullen de ware zijn.

Als andren ze anders noemen
Hebben zij ook gelijk -
Het zijn nu eenmaal bloemen
En leugens tegelijk.

Wat deert het of het waar is
Zoo 't u wat moois verhaalt -
Als 't kleed ten leste klaar is
Wordt 't toch weer uitgehaald.

Niet gansch uw oogen sluiten,
Alleen maar meer of min: -
't Is binnen niet, niet buiten,
Maar altijd middenin!

XXIII.**De daad.**

Wie is het die de zwarte voren
 In golvend goud verandren doet,
 Wie mesten en wie maaïen 't koren,
 Wie is het die de wereld voedt -?
 Dat zijn de paarden en de ploegers,
 Dat zijn de zweeters en de zwoegers,
 Dat zijn de zaaiers van het zaad - -
 Dat is de daad!

Wie graaft de glinsterende kolen,
 Wie schept het schitterende zout,
 Wie haalt uit diepe duistre hollen
 Het gele glanzend zachte goud -?
 Dat zijn die in het donker graven,
 Dat zijn de slovers en de slaven,
 Dat is de zwarte kameraad - -
 Dat is de daad!

Wie zijn het die de wereld tooïen
 Met hunne wapperende vlag,
 Die roode bloesems om zich strooïen
 Gelijk een eeuwge lentedag -?
 Dat zijn de werkers en de wakers,
 Dat zijn de sterken en de stakers,
 Dat zijn de mannen van de straat - -
 Dat is de daad!

En wie die hunne vaandels vlechten
Tot ééne rozerooden band,
Die voor een nieuwe wereld vechten
En sterven voor 't beloofde land -?
Dat zijn de muiters en de makkers,
Dat zijn die taaie rooie rakkers,
Dat zijn de sloopers van den staat - -
Dat is de daad!

XXIV.**Het orgel.**

Een orgel! - hoor!
 Dat klotst in je oor
 En door je bloed -
 Dat doet je goed
 Zoo'n ouwe dreun! -
 Dat was die deun
 Van - wacht - nee - och
 Waarachtig toch!
 Dat was zooals
 Die ouwe wals
 Van eens - van - ah!
 Van jonge ja -
 Van toen - van toen -
 van toen -!

Wat klinkt dat kwiek
 Die dansmuziek,
 Die pas van drie, -
 Nou sapristi
 Vooruit, probeer
 Nog 's ouwe heer! - -
 Hoe lang is 't nou -?
 Wat gaat dat gauw
 Naar de ouwe dag -!
 Wat zag ze - - ach
 Dat 's flauwigheid!
 Zoo is 't altijd -
 Honneur aux dames - aux dames -
 aux dames -!

Nou opgepast: -
 Hoe was 't -? zoo was 't -!
 Zoo - voet bij voet -
 Dan die - dat 's goed -
 Draai door - draai door! - -
 Verduveld hoor
 Dat ouwe lied -!
 Dat gaat je niet
 Meer uit je kop -
 Dat vreet je op
 En overal - -
 Ach ben je mal! -
 Wat fiedelt - fiedelt -
 fiedelt dat -!

Wat hard geluid!
 Wat klinkt dat uit
 Zoo'n orgel plat -
 Zoo'n draaiend rad,
 Zoo'n rammelkast, -
 En toch - zoo was't - -
 Zoo langzaam aan -
 Dat lichte gaan -
 Die leuke zwier -
 Dat zoet plezier -
 Dat zacht genot -
 Dat - God! ach God!
 Stakkert - stakkert -
 stakkert -!

XXV.**Rumoer.**

Het leven is te hard van geluiden,
De menschen doen te druk: -
Om een ander wat doms te beduiden
Verpraten ze hun eigen geluk!

In plaats van de vruchten te smaken,
Gooien ze elkaar met de schil,
Ze praten om maar leven te maken -
En de wereld is zelf toch zoo stil!

Ze konden het eindelijk wel weten
Dat geeneen het in woorden vindt,
En dat, waar ze hun woorden vergeten,
Het leven pas waarlijk begint!

XXVI.**Bekentenis.**

Wij zijn ijdele mensen,
Verward in ijdel strijd -
Wij rekenen met wenschen
En nooit met een werkelijkheid.

Doch in elk eerlijk leven
Komt toch een oogenblik,
Waarin wij ons overgeven
Aan ons eigen stille ik;

Waarin wij de waarheid kennen
En haar niet meer ontvlien -
En zwijgende bekennen
Wat wij nooit wilden zien.

XXVII.**De sprakeloze rust.**

Gelukkig, die de stilte kent,
Die, als de avond zinkt,
Den beker van vergeten drinkt
En zich van 't leven wendt.

Die mede met het licht bezwijkt
In 't kleureloos verschiet,
En kleurelooze dingen ziet
Waarin de wereld wijkt.

Gelukkig, die geen luid gebed
Meer op de lippen heeft,
Die niet meer mee dit leven leeft,
Doch als een beeld op bed -

Zijn vingers om zijn vingers vouwt
En zich het harte bluscht,
Waarop de eindeloze rust
Haar pyramide bouwt.

Gelukkig, die geen licht of lied
Of leven meer verbeidt,
Die luistert naar de Eeuwigheid
En in den hemel ziet.

XXVIII.**De hemelspiegel.**

Als twee lichten dwalen
Wij den hemel door,
Als de sterrestralen
Die in 't duister dalen
Wischt de nacht ons spoor.

Onze banen vonden
Beider glanzend bed,
Sinds die lichte stonde
Schrijven zij heur ronde
Naar gelijke wet.

Verre stemmen geven
Ons eenzelfden naam,
Doch wij beiden bleven
Naast elkander zweven,
Vielen nimmer saam.

Zilvren regen ruischt er
Onze baan voorbij -
Dan weer dooft die luister
En wij ijle' in 't duister,
Slechts elkaar nabij.

Soms zien wij de vore
Van een stralend pad -
Blinder dan te voren
Laat ons die verloren
Onbekende schat.

Door de stille sferen
Gaat een weg van licht,
Aller staag begeeren
Is daartoe te keeren -
Geen is goed gericht.

Tusschen tegenheden
Weifelt onze vlucht,
Want de lichte steden
Fonkelen beneden
Als de sterrenlucht.

Alle levensbanen
Zien in haar heur beeld: -
Spiegel aller wanen,
Die met stomme tranen
Als met sterren speelt.

Mensche' en steden sterven,
Nijgen eens ten val -
Mensche' en sterren zwerven
Als verdwaalde scherven
Door het diep heelaal.

Zie hoe dicht bepereld
Heel de hemel wacht, -
Om ons rust de wereld
En ons harte dwerelt
In den sterrennacht.

XXIX.**Cupidootje.**

Cupidootje,
Speelgenootje,
Ach, wat schoot je
 Weer bijzij!
Altijd zeilt je
Scherpe pijltje
 Juist mijn kloppend hart voorbij!

Nooit es deert je
Gauw geweertje
Dan een veertje
 Van mijn hoed, -
En ze zeiden:
‘Die verdijde
 Kleine jongen schiet zoo goed’!

Of - zeg, schiet je,
Deugenietje,
Met een rietje
 Zonder punt?
Want ik zie et
Wel op wie et
 Telkens toch weer is gemunt!

Liefdegodje
Wat bedot je
Vinnig schotje
Mij zoo vaak?
Word es wakker
Kleine rakker!
Cupidootje - - schiet es raak!

XXX.**Paarlende webben.**

Zie na den regen
 Straalt weer de avond
 Over de aarde,
 En onder duizend
 Dampende droppels -
 Zie onze gaarde
 Vol paarlende webben!

Alles leek helder,
 Zuiver de wegen
 Waarlangs wij waarden,
 En nu op eenmaal:
 Vol zijn de paden -
 Zie onze gaarde
 Vol paarlende webben!

Zoo lijkt ons leven
 Louter, en lieflijk
 Wat wij bewaarden -
 Tot wij door tranen
 Zien naar een vale
 Vochtige gaarde
 Vol paarlende webben!

XXXI.**Bede.**

O dag van leed en stille tranen
Die mij alleen in donker laat,
O licht dat in uw blinde banen
Geen weenend menschenhart verstaat, -
Dat eeuwig straalt door eeuwicheden
En niet dan eeuwicheden meet,
En van geen toekomst noch verleden
Noch van een menschenleven weet, -
Moog' ik nog eenmaal in uw stralen
Weer dankbaar wezen voor uw gloed -
Moog' ik nog eenmaal ademhalen
En baden in uw overvloed!

XXXII.**De stem van den arbeid.**

(Uit het Engelsch: 'The Voice of Toil' van William Morris.)

Ik hoorde in ons midden: laat hoop en bidden,
 Altijd zal het hetzelfde zijn -
 Het heden en het morgen brengt vrees en zorgen,
 Daartusschen onze bittere pijn.

Toen de aard eens jonger in hoop en honger
 Ons zwoegen zag, waren wij sterk,
 Toen - grooten misleidden ons, hun woorden zeiden ons:
 Al 't aardsche leed is Godes werk.

Leest in de historie hun dade' en glorie,
 Hun namen tusschen 't naamloos heer,
 Ziet van hun logen naar ons zieltogen
 In 't paradijs van hunne leer;

Waar de immer sterker, de ijzren werker
 Ons de' arbeid uit de handen grijpt,
 Ons 't rad laat draaien en 't zaad laat zaaien,
 Waarvan de oogst voor andren rijpt;

Waar onze hutten ons nauw beschutten
 En doen vergete' hoe de aarde bloeit,
 Waar wij kinderen derven, om ze niet te zien sterven,
 Waar onze vreugd een zonde is en liefde ons boeit.

Wie zal dit stelpen, wat God ons helpen,
Waar wij ligge' in de hel, door onszelven ontstaan -
Voor ons zijn geen leiders, slechts misleide' en misleiders,
De grooten zijn gevallen, de wijzen gegaan.

Ik hoorde in ons midden: laat 't weenen en bidden,
Het scherpe mes spaart niet het schaap: -
Wij zullen rechten de rijken die ons knechten,
Als wij ontwake' uit onzen slaap!

Komt samen geschouderd, eer de wereld verouderd!
Zonder onszelf winnen wij nooit: -
Hoop leidt onze schreden, het lang verleden
Bracht ons leiders grooter dan ooit.

Laat zij die schromen van vrede droomen
En bloempjes vlechten om hun juk,
Waar wij die leven ons leven geven
Om 'n wereld te scheppen van geluk!

Komt samen geschouderd, eer de wereld verouderd!
De Zaak brengt alle' aan onze zij:
Doet de aarde kraken en schrik ontwaken -
En vreugd in 't eind voor u en mij!

XXXIII.**De man met de schoffel.**

(Uit het Amerikaansch: 'The Man with the Hoe' van Edwin Markham.)

Geschreven na het zien van Millet's bekende schilderij.

*'En God schiep den mensch naar Zijn beeld,
Naar het beeld van God schiep Hij hem'.*

GENESIS.

Gebogen door der eeuwen wicht leunt hij
Op zijne schoffel, starend naar den grond,
De leegheid van geslachten in 't gelaat,
En op zijn rug de lading van de wereld.
Wie maakte hem dood voor wanhoop en geluk,
Een ding dat nimmer lijdt en nimmer hoopt,
Dom en verdoofd, een broeder van den os?
Wie trok en dreef deez' wilde kaak omlaag?
Wiens hand douwde dit voorhoofd zoo terug?
Wiens adem blies het licht uit in dit brein?
Is dit het ding dat God het leven schonk
Om te regeeren over zee en land;
Om starre' en heemlen voor zijn macht te meten;
De drift te voelen tot onsterfelijkheid?
Is dit de droom van Hem die zonnen schiep
En 't blauw heelal bestraalde met Zijn licht?
In heel de hel, tot in haar laatste kolk,
Is er geen wezen vreeslijker dan dit -
Geen grooter schreeuw om 's werelds blind begeer -
Geen dieper merk en teeken voor de ziel -
Geen zwaarder dreiging tegen het heelal.

Wat afgrond tusschen hem en de engelen!
Slaaf aan het rad van de' arbeid, wat zijn hem
Een Plato en de vlucht der dichteren?
Wat de eindelooze toppen van het lied,
De morgenstond, het blozen van de roos?
Uit dezen gruwbre kop zien eeuwen leed;
Haar treurspel hangt op dien gebogen rug;
Uit dezen gruwbre kop roept menschlijkheid,
Misleid, beroofd, ontheiligd en onterfd,
Haar aanklacht voor de rechters van de weerld,
Een aanklacht die ook een voorspelling is.

O machtgen, meesters, heerschers in elk land!
Is dit het maaxsel dat gij Gode geeft,
Dit leelijk ding, ontwricht en uitgebluscht?
Hoe richt gij ooit deez' gruwel weder op;
Hoe wekt ge hem weder tot onsterflijkheid;
Hoe laat gij hem weer opzien tot het licht;
Hoe zaait ge in deze ziel muziek en droom
En maakt de onheugelijke schande goed,
Al 't trouwloos onrecht, al 't onheelbaar leed?

O machtgen, meesters, heerschers in elk land!
Hoe maakt de toekomst eens deez' reekning op?
Wat antwoordt ze op zijn wilde vraag in 't uur
Dat oproers stormen schudden aan de weerld?
Hoe zal het koninkrijke' en koon'gen gaan -
En allen die hem maakten wat hij is -
Als deze stomme schrik 't woord vraagt voor God,
Aan 't einde van der eeuwen spraakloosheid?